

Janusz Korczak
1878-1942

Laat ze niet schieten.

Geef de grens een plaats in het leven van jongeren.

Peter Adriaenssens

Vooraf de opvoeding van jongens komt ter sprake.

De auteur is een gerenommeerd Vlaamse psychiater en professor aan de KU Leuven die reeds enkele boeken over de opvoeding van jongeren schreef. Hieronder een verslag.

In negen hoofdstukken werkt Peter Adriaenssens zijn concrete voorstellen uit om probleemgedrag van jongens in te dijken. Hij ziet twee belangrijke oplossingen voor de problemen die jongeren stellen: de weg van het luisteren (vooral voor de verwende jongeren) en de weg van de solidariteit (vooral voor de kwetsbare moeilijke jongeren). Vooral het onderwijs krijgt een belangrijke taak toegedeeld. Hij pleit o.a. voor meer middelen voor onderwijs. Deze moeten komen van diverse departementen die zich met jeugd bezig houden: (de steeds hogere) budgetten voor de opvang van probleemjongeren binnen justitie en gezondheidszorg, veiligheids- en tewerkstellingsbeleid kunnen beter gebruikt worden voor de preventieve werking door/binnen onderwijs. Onderwijs kan ook beter gezien worden als deel van gezondheidszorg. Minder uitval in het onderwijs (niet bepaald bij de leeftijd van 18 jaar) levert uiteindelijk een voordeel op zowel voor tewerkstellingsbeleid, veiligheidsbeleid, sociale zaken, welzijn en gezondheidszorg. Daarom pleit hij voor een volwaardige minister voor het kind (en geen coördinerend minister voor de rechten van het kind), die ook alle budgetten, die verband houden met de jeugd (ook onderwijs), beheert.

Een overzicht van de belangrijkste onderwijsvoorstellen die in 'laat ze niet schieten' worden uitgewerkt (naast de aanstelling van een minister voor het kind)

1 maak de klasgroepen kleiner

De auteur stelt voor de klasgrootte niet groter dan 12 te maken: daardoor zal er voldoende ruimte zijn om iedereen de individuele aandacht te geven die nodig is. Het gevolg van grotere klasgroepen is dat leerlingen teveel nood hebben aan begeleiding buiten de klas. Ze kunnen hun stress en kwetsbaarheid dan onvoldoende structuur geven, waardoor allerlei vormen van bemiddeling, remediëring of extra ondersteuning van een therapeut, graacoördinator of leerlingenbegeleider zich opdringen.

2 houd gezondheid vast

Beter meer nadenken over de vraag 'hoe duidelijk maken wat de competenties van de jongeren zijn' dan over het gebrek aan gezondheid. In vele klassen heeft een derde van de kinderen 'speciale zorg' nodig. Ieder probleem wordt uitvergroet tot een groot probleem. Er is nog weinig onderscheid tussen wat tekorten zijn om mee te leren leven en andere die een indicatie zijn voor hulpverlening. De leerkrachten geven aan dat ze in hun hoofd zoveel met de 'speciale' gevallen moet bezig zijn dat er nauwelijks nog aandacht kan zijn voor de 'gewone' leerlingen. Hierbij komt ook de taak van het CLB (centrum voor leerlingenbegeleiding) ter sprake. Jammer is dat er een historisch wantrouwen is gegroeid t.a.v. het CLB (vroeger PMS psycho-medisch-sociaal centrum genoemd). Het CLB kan nochtans een waardevolle bijdrage leveren bij het vasthouden van de mentale en fysieke gezondheid en het welbevinden van elk kind.

3 jongeren ook niet gemengde klassen aanbieden

Naast de gemengde klassen moet er ook aan gedacht worden aan jongens in niet gemengde klassen de lessen te volgen. Niet weinig jongens kunnen de concurrentie met de 'rijpere' meisjes (die rustiger zijn, zich beter kunnen concentreren op hun studie en betere resultaten halen) niet aan en vertonen nog meer macho- en haantjesgedrag.

4 in vraag stellen van de leerplicht tot 18 jaar: invoeren van een soepeler systeem en tijdelijke werktrajecten indien dit gunstig is voor de jongeren

De leerplicht tot 18 jaar in vraag durven stellen hoeft niet noodzakelijk negatief te zijn. Sommige jongeren zijn pas rijp op 20 jaar om hoger onderwijs aan te vangen. Sommige jongeren zouden gebaat zijn om onder individuele begeleiding (persoonlijke band met een 'patron') enkele maanden een werkervaring op te doen om dan weer voltijds naar school te kunnen gaan. Ook het nefaste zittenblijven vervangen door creatieve oplossingen. Eventueel in de basisschool opnieuw een 7de leerjaar invoeren.

5 organiseer opnieuw een klassiek eerste jaar hoger onderwijs

Jongeren moeten in het eerste jaar hoger onderwijs teveel keuzes maken (verschillende leertrajecten - wat ga je met je studiepunten doen? welk pakket ga je samenstellen? wanneer denk je voor dit vak examen te kunnen afleggen? en als je niet voor alle vakken geslaagd bent kan je een individueel aangepast jaar doen. Jongeren en vooral jongens missen vaak de maturiteit om dit alles aan te kunnen in het eerste jaar. Het is beter de student progressief actieve participant te laten worden aan de opbouw van zijn curriculum.

6 kies voor individuele trajecten op maat

Zorg ervoor dat jongeren niet 'gelost' worden en het 'peloton' kunnen blijven volgen. Dit betekent ook aandacht geven aan gevorderde taalontwikkeling van anderstalige kinderen (inspanningen niet beperken tot de kleuterleeftijd) en hen eventueel langer in het basisonderwijs houden als dat nodig is.

7 samen met leerlingen een klasreglement opstellen

8 bepaal maximumafmetingen voor fusies van scholen

Duizend leerlingen lijkt een grens te zijn. Indien er meer leerlingen zijn is er onvoldoende ruimte voor persoonlijk contact of voor een individuele opvolging van een probleem of conflict. Kleinschaligheid maakt de groep leerlingen en leerkrachten hechter.

9 zorg voor voldoende ruimte

Jongeren hebben nood aan stabiele ruimtes, die ze progressief kunnen laten evolueren tot een eigen plek. Het anonieme lokaal krijgt gaandeweg een persoonlijke toets. Door ieder uur te veranderen van klaslokaal creëer je onrust.

10 maak van sociaal engagement een deel van het curriculum in het secundair en hoger onderwijs

Hierdoor blijven jongeren in contact met het reële dagelijkse leven. Men oefent ook in verbondenheid en sociaal engagement. Dit is geen pleidooi voor het verplicht invoeren van een jaar burgerdienst tussen de studies. Belangrijk is dat jongeren zelf kunnen kiezen. Heel wat scholen experimenteren hier al mee. Misschien kan er gedacht worden aan het geven van een vergoeding of punten op het rapport

11 cultuureducatie als bouwsteen en hefboom

Cultuureducatie als onderdeel van elk vak in het secundair onderwijs. Peter Adriaenssens pleit voor het benutten van de vele 'talen' waarover het kind beschikt en het kansen geven om de eigen talenten te ontwikkelen. Ook aan de anderstalige kinderen moet meer aandacht besteed worden zodat ze ervaren dat er respect bestaat voor hun eerste taalvaardigheid en cultuur en gelijkwaardigheid (bvb. niet alleen spelletjes uit de 'heersende' cultuur). Door het verbinden van talen worden mensen verbonden.

12 een brede school maken van elke school

Een school als centrum van een gemeenschap (als minisamenleving binnen de maatschappij) waar ook verenigingen kunnen beroep doen op schoollokalen/ruimte buiten de lesuren. Hierdoor kunnen nieuwe contacten ontstaan en meer begrip en tolerantie voor andere gewoontes en andere visies. Een kwalitatieve samenwerking tussen school en organisaties heeft oog voor participatie, verbondenheid en diversiteit en werkt aan veiligheid en geborgenheid, fysieke en mentale gezondheid en welbevinden, talentontwikkeling en plezier en maatschappelijke integratie. De school speelt een belangrijke rol bij de integrale aanpak van de complexe problematiek van sociale ongelijkheid en de gedragsproblemen die daar vaak een gevolg van zijn.

Uiteraard beperkt Peter Adriaenssens niet tot voorstellen inzake onderwijs. Hij houdt ook aanbevelingen voor de maatschappij en ouders in petto

Voor de maatschappij noemt hij ondermeer:

- . buurtplatforms - en bestuur,
- . onder controle houden van de voedingsgewoontes door verbod op vestiging van ketens op weg van en naar en in de buurt van de school,
- . belonen van positief gedrag,
- . zorgen voor werk voor iedereen,)

Voor de ouders zijn belangrijk:

- . aanleren van empathie,
- . graag zien en grenzen durven stellen,
- . meer aandacht geven aan wat het kind kan, dan aan wat het niet kan,
- . aanpakken van de eigen verslaving,
- . met plezier over je werk vertellen,
- . kinderen leren omgaan met frustraties,
- . pc en televisie zo lang als mogelijk op gemeenschappelijke plaatsen houden,
- . er rekening mee houden dat opvoeding een wederzijds proces is.

Peter Adriaenssens besluit:

over het algemeen kunnen we zeggen dat kinderen die in een warm en veilig nest opgroeien het goede dat ze gekregen en geleerd hebben overnemen van hun ouders en bijsturen waar ze het nodig achten. Dit maakt deel uit van het fundament, de onderbouw van hun levenshuis. En zo is de cirkel rond.

Verslag: Erik Tassyns